

Suomen kehityspoliittinen TOIMENPIDEOHJELMA

VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖS 16.2.2012

Kehityspoliittisen toimenpide-
ohjelman valmistelun yhteydessä
Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-
yhdistys KEHYS antoi ministeri
Heidi Hautalalle kehityspoliitiikan
moninaisuutta kuvaavan Rubikin-kuution.
Kuva: Timo Ikonen

Sisältö

1. Yhteinen vastuu, yhteinen etu	5
2. Suomen ihmisoikeusperustainen tapa toimia	11
1. Demokraattinen omistajuus ja vastuullisuus	12
2. Tuloksellisuus ja vaikuttavuus	13
3. Avoimuus	14
4. Johdonmukaisuus	15
5. Keskittyminen vähiten kehittyneisiin maihin	15
6. Kehityspolitiikan ja -yhteistyön muodot ja kanavat	16
7. Määrärahat ja voimavarat	20
3. Läpileikkaavat tavoitteet	23
1. Sukupuolten tasa-arvo	24
2. Eriarvoisuuden vähentäminen	24
3. Ilmastokestävyys	25
4. Kehityspolitiikan ja -yhteistyön painopisteet	27
1. Ihmisoikeuksia edistävä, demokraattinen ja vastuullinen yhteiskunta	28
2. Osallistava ja työllistävä vihreä talous	32
3. Luonnonvarojen kestävä hallinta ja ympäristönsuojelu	36
4. Inhimillinen kehitys	40
5. Humanitaarinen apu	43

1 Yhteinen vastuu, yhteinen etu

Kehityspolitiikka on keskeinen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, jonka tavoite on kansainvälisen vakauden, turvallisuuden, rauhan, oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen vahvistaminen sekä oikeusvaltion, demokratian ja ihmisoikeuksien edistäminen. Suomi on sitoutunut YK:n vuosituhajulistukseen ja sen kehitystavoitteisiin (Millennium Development Goals, 2000), joiden päämäärä on äärimmäisen köyhyyden poistaminen. Lisäksi Suomi edistää köyhien aseman vahvistamista ja eriarvoisuuden vähentämistä sekä tähtää köyhyyden absoluuttiseen vähenemiseen. Kehityspolitiikalla ja -yhteistyöllä edistetään näitä tavoitteita keskinäisriippuvaisessa ja alati muuttuvassa maailmassa, jossa ihmisarvoinen elämä ei ole kaikille itsestäänselvyys. Näin rakennetaan perustaa myös suomalaisten omalle turvallisuudelle ja hyvinvoinnille nyt ja tulevaisuudessa.

Viime vuosina maailma kokonaisuudessaan on vaurastunut ja kehitysmaiden taloudelliset näkymät ovat parantuneet ja monipuolistuneet. Kehitys on kuitenkin ollut maailmanlaajuisesti hyvin epätasaista ja eriarvoisuus sekä maiden sisällä että välillä on kasvanut. Inhimillisen kehityksen mittareilla tarkasteltuna etenkin Saharan eteläpuolinen Afrikka on jäänyt jälkeen globaalista kehitysvauhdista. Vaikeimmassa tilanteessa ovat vähiten kehittyneet maat sekä konflikteista ja ympäristön vaurioitumisesta kärsivät hauraat valtiot. Väestönkasvu, nuo-

risotyöttömyys, globaali muuttoliike, kaupungistuminen, ruokakriisi, ympäristön tilan heikentyminen, kasvava kilpailu luonnonvaroista ja ilmastomuutos luovat lisähaasteita erityisesti kehitysmaille.

Myös globaalihallinta, kansainväliset valtasuhteet ja kehitysarkkitehtuuri ovat rakentumassa uudelleen. Uudet globaalihallinnan ja kehityspolitiikan toimijat - esimerkiksi nousevat taloudet - muovavat kehityspoliittista keskustelua, painotuksia ja toimintatapoja. Ne tuovat kansainväliseen kehitysyhteistyöhön uusia resursseja ja laajentavat vuoropuhelua perinteisen toimijakentän ulkopuolelle. Uudet toimijat lähestyvät kehityspolitiikkaa eri lähtökohdista, eri tavalla ja erilaisin menetelmin, kuten etelä-etelä yhteistyöllä, eivätkä ne aina sitoudu aiemmin sovittuihin yhteisiin toimintaperiaatteisiin. Tarvitaan valmiutta avoimeen ja tasapuoliseen vuoropuheluun, jonka lähtökohdista ovat köyhien kumppanimaiden ja niiden ihmisten tarpeet sekä pyrkimys yhteisiin sitoumuksiin.

Kehitys nojautuu tänä päivänä yhä enemmän nopeasti kasvaviin yksityisiin - kehitysmaiden omiin ja ulkomaisiin - investointeihin sekä maahanmuuttajien rahalahetyksiin kotimaihinsa. Myös kehitysmaiden oma julkinen rahoituspohja on kasvanut. Silti köyhimmässä maissa julkisella kehitysyhteistyöllä on edelleen tärkeä ja jopa suhdanteita tasaava vaikutus. Kehityspolitiikalla ja -yhteistyöllä tuetaan maan omia kehityspyrkimyksiä sekä vastuullista yritystoimintaa mahdollistavan ympäristön syntymistä. Lisäksi tuetaan innovaatioiden ja osaamisen vahvistumista sekä luodaan ihmisarvoista työtä. Maat voivat päästä itse itsensä auttamisen tielle ja nousta köyhyydestä kansainvälisen kaupan ja talouden avulla sekä hyödyntämällä paremmin omia varojaan kehitykseen. Samalla on tärkeä hillitä sääntelemätöntä pääomapakoa kehitysmaista ja puuttua veroparatiiseihin. Näin voidaan tukea köyhimpiä valtioita saamaan osansa maailman vaurauden lisääntymisestä.

Ihmisoikeusperustaisen kehityspolitiikan lähtökohtana on, että köyhimmätkin ihmiset tuntevat oikeutensa ja kykenevät toimimaan niiden puolesta.

Tämä toimenpideohjelma uudistaa Suomen kehityspolitiikkaa ja -yhteistyötä niin, että se vastaa muuttuvan toimintaympäristön ja tulevaisuuden tarpeisiin sekä auttaa maita irti apuriippuvuudesta. Samalla Suomi osallistuu aktiivisesti kansainväliseen keskusteluun siitä, mitkä ovat kehitystavoitteet sen jälkeen, kun vuosituhattavoitteiden määräaika vuonna 2015 täyttyy. Suomi tukee pyrkimyksiä täydentää YK:n vuosituhattavoitteita uusilla kestävä kehityksen tavoitteilla. Suomi pyrkii kestävä

kehityksen kolmen ulottuvuuden (taloudellinen, sosiaalinen, ekologinen) parempaan yhteensovittamiseen sekä kestävä kehityksen maailmanlaajuisen hallinnan vahvistamiseen. Viime vuosina BKT-mittarin rajallisuus yhteiskuntien kehityksen ja hyvinvoinnin kuvaajana on laajalti tunnustettu. Suomi edistää uusien mittareiden laajaa käyttöönottoa muun muassa Rio+20-prosessissa.

Äärimmäinen köyhyys on maailmanlaajuisesti suurin yksittäinen ihmisoikeuskysymys. Suomen lähtökohtana on **ihmisoikeusperustainen lähestymistapa** kehitykseen. Sen tavoitteena on, että köyhimmät ihmiset tuntevat oikeutensa ja kykenevät toimimaan niiden puolesta. Yhtä tärkeää on, että viranomaiset tuntevat heitä koskevat ihmisoikeusvelvoitteet ja ovat kykeneviä panemaan niitä toimeen. Ohjelmassa korostuvat myös vihreän osallistavan talouden periaatteet. Kestävä kehitys tarkoittaa, että myös suomalaisten on muutettava omia kulutus- ja tuotantotapojaan.

Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että myös muut kehitykseen vaikuttavat politiikka-alat sekä avunantaja- että kumppanimaisissa vähentävät köyhyyttä. Siksi ohjelmassa painotetaan eri politiikkalojen välistä johdonmukaisuutta.

Rakenteeltaan ohjelma jakautuu neljään osaan. Ensimmäisessä osassa kuvataan ihmisoikeusperustainen lähestymistapa ja Suomen toimitatavat. Niihin kuuluvat demokraattinen omistajuus, vastuullisuus, avoimuus, tuloksellisuus, johdonmukaisuus ja keskittyminen. Lisäksi määritellään yhteistyön muotoja ja voimavaroja. Toisessa osassa esitellään läpileikkaavat tavoitteet: sukupuolten tasa-arvon ja ilmastokestävyyden edistäminen sekä eriarvoisuuden vähentäminen. Kolmas osa määrittelee neljä painopistettä, joita Suomi kehityspolitiikassaan ja -yhteistyössään korostaa. Niitä ovat ihmisoikeuksia edistävä, demokraattinen ja vastuullinen yhteiskunta; osallistava ja työllistävä vihreä talous; luonnonvarojen kestävä hallinta ja ympäristönsuojelu sekä inhimillinen kehitys. Lopussa käsitellään Suomen humanitaarinen apu. Sitä rahoitetaan kehitysyhteistyömäärärahoista, mutta se on kehitys- ja muista politiikoista riippumaton ja konfliktitilanteessa puolueetonta avun tarpeeseen perustuvaa toimintaa.

Ohjelma korostaa toiminnan tuloksia ja laatua. Lähtötason arviointia, selkeää tavoitteiden asettamista, toiminnan järjestelmällistä

Vihreä osallistava ja työllistävä talous vahvistaa inhimillistä hyvinvointia ja sosiaalista tasa-arvoa, perustuu luonnonvarojen kestäväään käyttöön ja toimii luonnon kantokyvyn rajoissa.

seurantaa ja raportointia parannetaan tutkimustulosten ja evaluointien suositusten mukaisesti. Kokonaisuudessaan ohjelman toteutusta, työn tehokkuutta ja tuloksia arvioidaan vuosittaisessa eduskunnalle annettavassa kertomuksessa, hallituksen asettamassa kehityspoliittisessa toimikunnassa sekä kehitysministerin johdolla ulkoasiainministeriön kehityspoliittisessa ohjausryhmässä. Lisäksi hallitus antaa ohjelmansa mukaisesti selonteon kehityspolitiikan vaikuttavuudesta ja johdonmukaisuudesta. Suomen kehityspolitiikasta viestitään avoimesti, jotta myös kansalaisilla olisi aiempaa paremmat mahdollisuudet perehtyä toimintaan ja arvioida sen tuloksia.

Ohjelman linjauksia toteutetaan ja viedään käytäntöön yhdessä kumppanimaiden ja organisaatioiden kanssa **kehityspolitiikan päättöksenteko- ja suunnittelumekanismien** avulla. Sen lisäksi ohjelmassa sitoudutaan erityisiin **toimenpiteisiin**, joista keskeisimpiä ovat seuraavat:

- ▶ ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan sisällyttäminen kaikkeen toimintaan
- ▶ toiminnan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden parantaminen
- ▶ kehityspoliittisen vaikuttamistyön vahvistaminen ja strateginen suuntaaminen
- ▶ kehitystä edistävän politiikkajohdonmukaisuuden vahvistaminen
- ▶ menettelytapojen kehittäminen ja työkalujen uudistaminen läpileikkaavien tavoitteiden toteuttamiseksi

- » tavoitteellinen maaohjelmointi ja sen toteuttaminen kumppanimaissa
- » monenkeskisen työn strateginen kohdentaminen ja rahoituksen lisääminen
- » kansalaisjärjestöjen kautta kanavoitavan rahoituksen lisääminen ja toiminnan tuloksellisuuden parantaminen
- » kansainvälisille kansalaisjärjestöille suunnattua kehitysrahoitusta koskevan hakumenettelyn uudistaminen
- » yksityissektorin toimintaedellytyksiä kehittävien uusien tukimuotojen suunnittelu ja käyttöönotto, mukaan lukien Finnfundin pääomakorotus ja erityisriskirahoituksen käyttöönotto
- » demokratian ja ihmisoikeuksien edistämistä koskevien toimintaperiaatteiden ja -tapojen uudistaminen kehitysyhteistyössä
- » Suomen kauppaa tukevan kehitysyhteistyön toimintasuunnitelman uudistaminen
- » humanitaarisen avun linjauksen uusiminen
- » tavoitteiden ja uusien painotusten mukainen henkilöstön kehittäminen
- » kehitysyhteistyön tietojärjestelmien kehittäminen tehokkuuden, avoimuuden ja ennakoitavuuden parantamiseksi
- » hauraiden valtioiden erityistarpeiden selvittäminen

2 Suomen ihmisoikeusperustainen tapa toimia

Suomen kehitysyhteistyön vahvuuksina on pidetty johdonmukaisuutta ja pitkäjänteisyyttä, hyvää yhteistyökykyä sekä kumppanimaiden tavoitteisiin ja tarpeisiin perustuvaa toimintatapaa. Suomalaiselle yhteiskunnalle muutenkin ominainen periaate tukea heikoimmassa asemassa olevia on saanut kiitosta myös kansainvälisessä kehitysyhteistyössä. Näille vahvuuksille rakennetaan myös tulevaisuudessa.

Suomen ihmisoikeusperustainen kehityspolitiikka lähtee YK:n ihmisoikeusjulistuksen mukaisesti siitä, että kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. Arvopohjainen kehityspolitiikka edistää keskeisiä ihmisoikeusperiaatteita kuten yleismaailmallisuutta, jokaisen oikeutta päättää elämänvalinnoistaan, syrjimättömyyttä sekä tasa-arvoa. Kaikilla ihmisillä on yhtäläinen oikeus vaikuttaa ja osallistua kehityksen määrittelyyn ja toimeenpanoon. Ihmisoikeusperustainen lähestymistapa kehitykseen sisältää niin kansalais- ja poliittiset oikeudet ja vapaudet kuin taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet. Suomi korostaa naisten, lasten, etnisten, kieli- ja uskonnollisten vähemmistöjen ja alkuperäiskansojen, sekä vammaisten ihmisten, hiv/aidsin kanssa elävien sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksia. Suomi on sitoutunut ihmiskaupan ja lapsityövoiman vastustamiseen.

< Suomalainen Abilis-säätiö tukee kehitysmaiden vammaisjärjestöjä. Sambialainen Kenneth Habaalu tekee kierrätyspahvista apuvälineitä cp-vammaisille lapsille.
Kuva: Charlotta Boucht

Kehitysyhteistyön toimeenpanossa noudatetaan ihmisoikeuksia, mukaan lukien YK:n ihmisoikeusneuvoston suosituksia, ja EU:n päätöksiä. Tilanteissa, joissa ihmisoikeuksia ja yhteistyön ihmisoikeusperustaa loukataan, Suomi toimii kahdenvälisesti, monenkeskisesti YK:n ja EU:n piirissä sekä vaikuttaa tilanteeseen ja etsii ratkaisuja yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Jos hallitustenväliselle yhteistyölle ei olisi edellytyksiä, voidaan tukea kohdentaa demokraattisten voimien ja kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseen. Ristiriitatilanteissa Suomi puolustaa heikoimpien oikeuksia.

Suomen kehityspolitiikassa ja kehitysyhteistyössä noudatetaan kansainvälisesti sovittuja toimintaperiaatteita ja hyviä käytäntöjä, jotka parantavat **kehitysyhteistyön tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta**, lisäävät eri politiikanalojen **johdonmukaisuutta**, edistävät kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön **avoimuutta ja läpinäkyvyyttä** sekä korostavat kehitysmaiden ja niiden kansalaisten **omistajuutta ja vastuullisuutta** kehityksestä ja sen tavoitteista. Nämä toimintaperiaatteet ohjaavat kumppanien valintaa sekä keskittymistä niille alueille ja niihin tavoitteisiin, joissa Suomi voi parhaiten tukea kumppaneitaan pysyvien kehitystulosten saavuttamisessa.

1. Demokraattinen omistajuus ja vastuullisuus

Suomen kehitysyhteistyön lähtökohtana on kehitysmaiden kansalaisten ja heidän demokraattisesti valittujen edustajiensa omistajuus yhteiskuntiansa kehityksestä. Kansalaisten osallistuminen ja vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen ovat edellytyksiä kestävien kehitystulosten saavuttamiselle. Suomen kehitysyhteistyö perustuu kumppanimaan kansalaisten määrittämiin kehitystarpeisiin, maiden omiin kehitys- ja köyhyysvähentämissuunnitelmiin ja ottaa huomioon muun avunantajayhteisön toiminnan.

Kahdenvälisessä yhteistyössä Suomi tekee tiivistä yhteistyötä kumppanimaan hallituksen, viranomaisten, kansalaisyhteiskunnan, yksityisen sektorin, median, eri sidosryhmien ja muiden avunantajien kanssa. Yhteistyön toteutusta ja tuloksia seurataan yhdessä sovitulla käytännöllä ja niihin vaikutetaan poliittisen ja teknisen vuoropuhelun avulla. Rahoitus kanavoidaan lähtökohtaisesti paikallisten järjestelmien kautta, siten että se vahvistaa kumppanimaan omistajuutta sekä sen instituutioita ja osaamista.

Kehitysyhteistyön osapuolet ja toimijat vastaavat yhdessä kehityksen tuloksista. Kumppanimaiden hallitukset ovat vastuussa toimistaan ennen kaikkea omille kansalaisilleen, mikä edellyttää oikeusvaltion periaatteiden noudattamista, hyvää hallintoa ja avoi-

muutta. Suomi parantaa kehitysrahoituksensa ennakoitavuutta, jotta sen kumppanimaat ja muut toimijat pystyvät toteuttamaan kehityssuunnitelmiansa täysipainoisesti ja kohdistamaan voimavaransa tehokkaasti.

2. Tuloksellisuus ja vaikuttavuus

Kehitys merkitsee kestäväää ja myönteistä muutosta sekä valinnanmahdollisuuksien lisääntymistä ihmisten elämässä. Se ilmenee muun muassa luku- ja kirjoitustaidon, terveyden, koulutuksen, työllisyyden ja turvallisuuden parantumisena. Kehitys antaa ihmisille paremmat valmiudet ja mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä. Kehityksen edellytyksenä on, että yhteiskunta toimii vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti. Kehitys edellyttää myös sille suotuisan toimintaympäristön mahdollistavaa talous- ja elinkeinopolitiikkaa.

Suomi pyrkii siihen, että kehityspolitiikalla ja -yhteistyöllä saadaan aikaan kestäviä tuloksia, joilla on myönteisiä yhteiskunnallisia pitkän aikavälin vaikutuksia. Kehitykseen vaikuttavat kuitenkin myös monet muut tekijät kuin kehitysyhteistyö, joten kehitysyhteistyön tuloksia ja ennen kaikkea sen pitkän aikavälin vaikutuksia on vaikea yksilöidä. Kehitysyhteistyövaroin voidaan esimerkiksi rahoittaa opettajien koulutusta. Pätevät opettajat ovat tärkeä, mutta eivät riittävä ehto kestävien kehitystulosten saavuttamiselle. Ratkaisevaa on se, mitä ja miten lapset ja nuoret koulussa oppivat ja miten nuoret koulutuksen jälkeen työllistyvät ja voivat osallistua yhteiskuntiensa kehitykseen. Tähän vaikuttavat esimerkiksi koulujen oppimisympäristö, opetuksen sisältö, oppimateriaalit ja -teknologia, lasten ja nuorten mahdollisuus käydä koulua, opettajien palkkaus ja muut edut ja vaikkapa tyttöjen oikeus oppia ammattiin.

Suomi on osana kansainvälistä avunantajayhteisöä ja yhdessä kumppanimaiden kanssa sitoutunut parantamaan kehitysyhteistyön laatua. Pariisin julistus kehitysyhteistyön tuloksellisuudesta (2005), Accran toimintaohjelma (2008) sekä Busanin loppuasiakirja (2011) sisältävät periaatteet yhteisistä kansainvälisen kehityspolitiikan periaatteista ja kehitysyhteistyön toimintatavoista. Periaatteet korostavat kumppanimaan omistajuutta, tuen yhteensovittamista kehitykseen tarpeisiin ja järjestelmiin, avunantajien yhteistyötä ja toimintatapojen keskinäistä yhdenmukaistamista, kehitystulosten saavuttamista sekä avunantajien ja kumppanimaiden molemminpuolista tilivelvollisuutta.

Hallinnossa vahvistetaan tulosperustaista lähestymistapaa, mikä merkitsee entistä strategisempaa ja tavoitteellisempaa suunnittelua ja johtamista, tulosten seurantaa ja evaluointia sekä tuloksista oppimista ja viestintää. Samalla suositetaan avunantajien työnjakoa ja yhtei-

siä toimintatapoja, kuten EU:n yhteisohjelmointia kumppanimaissa. Tuloksista sekä niiden saavuttamiseen liittyvistä periaatteista, kuten ihmisoikeuksista, demokratiasta, hyvästä hallinnosta ja tasa-arvosta käydään vuoropuhelua. Kehitysyhteistyöhallinnon delegointia edustustoihin edistetään. Yksittäisille toimille, maa- ja järjestökohtaisille ohjelmille ja koko kehitysyhteistyölle asetetaan selkeitä, mitattavia tavoitteita. Näin kehitystuloksia on helpompi seurata ja raportoida sekä arvioida työn pitkäjänteisiä kehitysvaikutuksia.

3. Avoimuus

Tuloksellinen ja vastuullinen kehityspolitiikka ja -yhteistyö edellyttävät avunantajilta ja kumppanimailta avoimuutta. Avunantajamaat varmistavat, että julkinen päätöksenteko ja varainkäyttö ovat läpinäkyviä ja ennakoitavia sekä niiden omille että kumppanimaiden kansalaisille. Kumppanimaiden hallitusten odotetaan selvittävän avoimesti, mitä julkisella ja muulla kehitysrahoituksella on saatu aikaan ja miten kansalaiset ovat hyötäneet toiminnasta. Suomi kannustaa kumppanimaita julkaisemaan budjettinsa ja tekemään niistä läpinäkyviä. Avoimuus vähentää rahoituksen väärinkäytön mahdollisuutta sekä vahvistaa demokraattista ja hyvää hallintoa. Tämä lisää luottamusta kumppanimaan hallitusten ja kansalaisten välillä kuten myös avunantajien, kumppanimaiden ja muiden kehitystoimijoiden kesken.

Suomen kehitysyhteistyövarojen käytöstä ja tuloksista tiedotetaan kattavasti. Suomi noudattaa raportoinnissaan OECD:n kehitysapukomitean kriteerejä ja määritelmiä, jotka takaavat tietojen kansainvälisen verrattavuuden. Kehitysyhteistyön tietojärjestelmiä kehitetään aiempaa käyttäjäystävällisemmiksi, niin että saatavilla on laadukasta ja helposti hyödynnettävissä olevaa tietoa niin kotimaassa kuin kansainvälisesti. Hyvän mallin antavat esimerkiksi Maailmanpankin Open Aid -aloite sekä tietojen kansainvälistä verrattavuutta parantava IATI (International Aid Transparency Initiative).

Avoimuus ja läpinäkyvyys ovat keskeisiä periaatteita myös monenkeskisessä sekä kansalaisjärjestöjen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Ulkoministeriön oma viestintä tekee kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön tavoitteita ja tuloksia näkyviksi ja pyrkii lisäämään kansalaisten mielenkiintoa globaaleihin kehityskysymyksiin. Viranomaisen, kansalaisyhteiskunnan ja yritysten hyvää vuorovaikutusta sekä avointa ja säännöllistä keskustelua kehityspolitiikasta ja -yhteistyöstä parannetaan.

4. Johdonmukaisuus

Kehityspolitiikka ja -yhteistyö eivät yksin riitä kehitystavoitteiden saavuttamiseen. Myös muiden kehitykselle tärkeiden politiikka-alojen tulee vahvistaa kehitystavoitteita pitkäjänteisesti niin avunantaja- kuin kumppanimaissa. Johdonmukaisuutta tarvitaan kehityspolitiikan sisällä, eri politiikkojen välillä sekä avunantajien kesken. Tärkeässä roolissa on myös yksityisen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan toiminta.

Politiikkajohdonmukaisuus parantaa kehitysyhteistyön tuloksia ja tehostaa julkisten varojen käyttöä. Suomi on sitoutunut kehitystä tukevaan politiikkajohdonmukaisuuteen ja edistää sen toteutumista omassa kansallisessa toiminnassaan sekä suhteessa muihin avunantajiin ja kumppanimaihin. Strategista ohjausta kehitetään ja luodaan eri ministeriöt yhteen tuovia toimintatapoja. Hallitusohjelman mukaisesti Suomi edistää johdonmukaisuutta aktiivisesti EU:ssa. Tässä hyödynnetään tehokkaasti valtionhallinnon EU-valmistelua.

Suomi toimeenpanee OECD:n suosituksia ja ottaa käyttöön OECD:n johdonmukaisuustyökalun, ensi vaiheessa ruokaturvan ja oikeus ruokaan -teemoista. Muita teemoja kuten kauppa ja kehitys, verotus ja kehitys, muuttoliike ja kehitys sekä turvallisuus ja kehitys, joissa työ on jo meneillään, vahvistetaan sekä kansallisessa että kansainvälisessä johdonmukaisuustyössä. Hallitus antaa alkuvuodesta 2014 eduskunnalle selonteon kehityspolitiikan tuloksista ja johdonmukaisuudesta.

5. Keskittyminen vähiten kehittyneisiin maihin

Suomen voimavarat ovat rajalliset. Kehitysyhteistyön tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden lisäämiseksi Suomi keskittää koko kehitysyhteistyötään tämän ohjelman linjausten ja painopisteiden mukaisesti.

Kaikkialla maailmassa lisääntynyt taloudellinen epävarmuus supistaa kehitykseen kohdistuvia rahavirtoja. Kehityksen rahoitus on myös muuttanut luonnettaan; julkista kehitysrahoitusta suuremmilla yksityisillä rahavirroilla kuten kotimaisilla ja ulkomaisilla investoinneilla, maiden omilla verotuloilla, sekä maahanmuuttajien rahaläheyksillä kotimaihinsa on entistä tärkeämpi merkitys. Köyhimmissä kehitysmaissa ulkomaisella kehitysrahoituksella sekä ennustettavalla julkisella kehitysavulla on kuitenkin edelleen suuri ja jopa suhdanteita tasaava merkitys.

Kehityksmailla on päävastuu omasta kehityksestään. Suomi tukee sellaisia maita, jotka ovat sitoutuneet kehitystulosten saavuttamiseen, osoittavat vahvaa kehitystahtoa ja voivat hyötyä Suomen osaaamisesta ja vahvuuksista. Kumppanuus perustuu tuen tarpeeseen. Kumppanimaiden valinnassa Suomi kiinnittää lisäksi huomiota maan halun valjastaa omat kansalliset voimavaransa köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämiseen sekä köyhien ihmisten aseman vahvistamiseen. Suomi painottaa myös maan hallituksen pyrkimyksiä demokration, hyvän hallinnon, tasa-arvon ja ihmisoikeuksien edistämiseksi sekä vesi- ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja niistä saatavien tulojen oikeudenmukaista jakamista.

Suomen toiminnan painopiste on Afrikan ja Aasian vähiten kehittyneissä maissa. Kehitysyhteistyötä keskitetään pitkäaikaisiin kumppanuuksiin rahoituksen ja työn pirstaloitumisen vähentämiseksi. Suomen pitkäaikaiset kumppanimaat ovat jatkossa Etiopia, Kenia, Mosambik, Nepal, Sambia ja Tansania sekä alemman keskitulon maaksi noussut Vietnam, jonka kanssa Suomi siirtyy asteittain muihin yhteistyön muotoihin. Nicaraguassa tuetaan jatkossa lähinnä kansalaisjärjestöyhteistyötä. Suomi huomioi myös hauraiden valtioiden erityistarpeet. Suomi sitoutuu pitkäaikaiseen yhteistyöhön Afganistanin kanssa ja tekee kehitysyhteistyötä Palestiinalaisalueilla ja Etelä-Sudanissa.

Nousevien talouksien vastuuta oman maan köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämisessä sekä globaaleissa kehityspennisteluissa korostetaan. Suomi ei käynnissä olevien toimintojen päättyessä suuntaa etenkään kahdenvälistä hanke- ja ohjelmamuotoista kehitysyhteistyötä OECD:n kehitysapukomitean määrittelemiin ylemmän keskitulon maihin. Sitä pyritään suhteellisesti vähentämään myös alemman keskitulon maissa.

6. Kehityspolitiikan ja -yhteistyön muodot ja kanavat

Suomen kehityspoliittisia tavoitteita edistetään sekä rahoituksella että politiikkavaikuttamisella. Työtä tehdään kahdenvälisesti, alueellisesti, monenkeskisesti sekä kansalaisjärjestöjen ja EU:n kautta. Eri apumuodot täydentävät toisiaan ja niiden kautta Suomen apu ulottuu lähes kaikkialle maailmaan.

Yhteistyön muotoja kehitetään erityisesti tuloksellisuuden ja keskittämisen näkökulmasta. Ohjelmien ja hankkeiden keskikokoa kasvatetaan ja määrää vähennetään niin kahden- kuin monenkeskisessä yhteistyössä. Pieniä ja lyhytkestoisia kahdenvälisiä toimintoja vähennetään pääsääntöisesti käynnissä olevien hankkeiden, ohjelmien ja

muiden yhteistyömuotojen päättyessä. Pirstaloitumisen vähentämiseksi kehitetään aiempaa tarkempia menetelmiä. Samanaikaisesti Suomi osallistuu edelleen uusia innovatiivisia työtapoja kehittävään kansainväliseen yhteistyöhön.

Kahdenvälisessä yhteistyössä maaohjelmointia vahvistetaan tulospurustaisen lähestymistavan mukaisesti. Pitkäaikaisille kumppanuuksille tehdään tavoitteelliset maaohjelmat, joiden lähtökohtana ovat kumppanimaiden omat kehityssuunnitelmat sekä tämän toimenpiteohjelman linjaukset. Pohjana käytetään mahdollisimman pitkälti avunantajien yhteisiä analyysejä ja toimintamuotoja, kuten EU:n maastrategioita, yhteisohjelmointia ja työnjakoa. Kumppanimaiden johtoasemaa yhteistyön koordinaatiossa tuetaan. Samalla arvioidaan yhteistyöhön liittyvät riskit, mukaan luettuna toiminnasta pidättäytyminen, ja tehdään suunnitelmat riskien hallitsemiseksi.

Kuhunkin maaohjelmaan sisällytetään EU:n suositusten mukaisesti korkeintaan kolme sektoria, jotka sovitaan yhteistyössä kumppanimaan kanssa ja sovitetaan muun avunantajayhteisön toimintaan. Yhteistyön kanavat ja välineet, mukaan lukien poliittinen vuoropuhelu, valikoidaan siten, että ne kokonaisuutena tukevat valittujen tavoitteiden toteutumista. Maaohjelmissa määriteltujen mittareiden avulla seurataan kumppanimaiden edistymistä ja arvioidaan Suomen toimien tuloksellisuutta. Tulosten seurannassa käytetään mahdollisuuksien mukaan kumppanimaiden omia seurantamekanismeja, joiden kehittämiseen Suomi myös osallistuu aktiivisesti. Omien rinnakkaisten mittareiden laatimista vältetään. Kansalaisjärjestöjä kannustetaan täydentämään Suomen muuta toimintaa kumppanimaissa, ja niiden toivotaan tukevan maaohjelmien tavoitteita.

Suomi käyttää monipuolisesti sekä yleistä että sektoribudjettitukea ja muuta ohjelmamuotoista tukea maaohjelman tavoitteiden toteuttamisessa. Budjettituessa noudatetaan EU:n kanssa yhdenmukaista käytäntöä. Budjettituki perustuu kumppanimaan ja avunantajien sopimukseen, jossa korostetaan hyvää hallintoa, ihmisoikeuksia, eriarvoisuuden vähentämistä ja demokraattisia arvoja. Budjettituen kannustimia, joihin kuuluvat vahvempi, avoimempi ja läpinäkyvämpi hallinto sekä kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen, kehitetään muun avunantajayhteisön kanssa.

Alueellisella tasolla lähestymistavat voivat olla erilaisia eri maantieteellisillä alueilla. Alueellisten ohjelmien on kuitenkin muodostettava tavoitteellisia kokonaisuuksia: irrallisia maakohtaisia hankkeita vältetään. Alueelliset ohjelmat poikkeavat maakohtaisesta yhteistyöstä siten, että niillä pyritään tukemaan alueellista integraatiota ja tukemaan rajat ylittävien ongelmien ratkaisua. Laajemman Euroopan aloitteessa keskitytään Keski-Aasiaan.

Suomi toimii **Euroopan unionissa** tavoitteellisesti ja aktiivisesti. EU:n kautta voidaan vaikuttaa sellaisillakin alueilla, joille Suomen resurssit

eivät muuten riitä. Suomi noudattaa Lissabonin sopimuksen kehityspoliittisia velvoitteita ja toimeenpanee osaltaan EU:n kehityspoliittista julkilausumaa (Eurooppalainen konsensus) sekä muita EU:ssa sovittuja kehityspoliittisia linjauksia. Suomi tukee EU:n kehityspoliittisen roolin vahvistamista ja hyödyntää EU:ssa syntyviä synergiaetuja omassa työssään. EU on Suomelle keskeinen rahoituksen ja vaikuttamisen kanava, jonka mahdollisuudet pyritään hyödyntämään täysimääräisesti.

Suomi vahvistaa panostusta **monenkeskisiin järjestöihin** ja kehitysrahoituslaitoksiin ja toimii niissä tavoitteellisemmin ja strategisemmin. Vaikuttamistyötä terävöitetään keskittymällä rajallisiin kokonaisuuksiin. Yhteistyöstä tehdään strateginen analyysi, jonka pohjalta suunnataan tuki niille järjestöille ja rahoituslaitoksille, joiden kautta vaikuttamalla voidaan saavuttaa parhaat tulokset. Analyysissa Suomi hyödyntää muiden avunantajien kanssa tehtyjä yhteisarviointeja monenkeskisten järjestöjen tehokkuudesta. Järjestöjen omien tavoitteiden ja Suomen vaikuttamistyön tavoitteiden toteutumista seurataan ja tuloksista raportoidaan vuosittain. Lisäksi pyritään saamaan monenkeskiset toimijat vähentämään oman toimintansa pirstaloitumista ja sopeuttamaan sitä yhä enemmän kumppanimaiden kansallisiin tavoitteisiin.

Yhdistyneet kansakunnat (YK) on monenkeskisen järjestelmän kivijalka, jolla on tärkeä rooli ihmisoikeuksien ja inhimillisen turvallisuuden edistämisessä. Jotta maailmanjärjestö toimisi vaikuttavammin, sen arvopohjaa ja toimintatapoja on vahvistettava, kehitysektoria uudistettava ja tuloksellisuutta parannettava. Suomi toimii YK:n legitimizeetin ja toimintakyvyn vahvistamiseksi ja edistää ns. yhden YK:n politiikan toteuttamista tukemalla YK:tä ja sen järjestöjä pääsääntöisesti yleisrahoituksella. YK:n ohella kansainväliset kehitysrahoituslaitokset ovat Suomen kehityspolitiikan toteutuksen tärkein monenkeskinen kanava. Kansainväliset kehitysrahoituslaitokset ovat keskeisessä asemassa kansainvälisen talouskriisin vaikutusten torjumisessa. Ne ovat maatasolla merkittäviä kehitysrahoittajia, joille Suomi myöntää osuutensa pääosin yleisrahoituksena. Rahoituksen käyttöä määrittävät rahoituslaitosten mandaatit ja lisärahoitusneuvotteluissa sovitut painopisteet.

Suomi tukee YK:n ja sen järjestöjen sekä muiden keskeisten monenkeskisten toimijoiden, kuten Maailmanpankin, alueellisten kehitysrahoituslaitosten ja Maailman kauppajärjestön (WTO) toimintatapojen tehostamista ja niiden keskinäisen yhteistyön vahvistamista. Maailmanpankissa ja Maailman kauppajärjestössä Suomi ajaa johdonmukaisesti kaikkein köyhimpien kehitysmaiden aseman parantamista. Kansainvälisellä yhteistyöllä edistetään oikeudenmukaista globaalihallintaa, joka on välttämätöntä maiden omille kehityspyrkimyksille.

Pohjoismainen ja muu samanmielisten maiden välinen yhteistyö ja vuoropuhelu ovat edelleen tärkeitä. Pohjoismaat ovat luotettavia ja arvostettuja kehitystoimijoita ja vaikuttajia, joiden painoarvoa lisäävät yhteinen arvopohja ja toimintatavat.

Suomalaisten **kansalaisjärjestöjen** kehitysyhteistyön tukea ja yhteistyötä kasvatetaan ja samalla varmistetaan toiminnan suurempi tuloksellisuus. Kansalaisjärjestöjä kannustetaan edistämään tuloksellisuutta niin sanottujen Istanbulin periaatteiden ja ”International Framework for CSO Development Effectiveness” -toimintakehyksen mukaisesti. Tämän toimenpideohjelman linjaukset ja painopisteet ohjaavat myös kansalaisjärjestöille myönnettävän tuen käyttöä, minkä lisäksi toteutetaan vuoden 2010 kansalaisyhteiskuntalinjausta. Kansalaisjärjestöjä rohkaistaan keskinäiseen yhteistyöhön sekä kumppanuuksiin yksityisen ja julkisen sektorin kanssa. Suomen kumppanimaissa toimivia kansalaisjärjestöjä kannustetaan tekemään enemmän yhteistyötä maaohjelmien tavoitteiden tukemiseksi. Maa-hanmuuttajien järjestöjen osaamista ja yhteyksiä hyödynnetään käytännön kehitysyhteistyössä.

Kansainvälisten kansalaisjärjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä selkiytetään ja sen avoimuutta lisätään. Järjestöjen tukemiseen luodaan koordinoitu hakumenettely ja yhteistyövalinnoissa korostetaan täydentävyyttä. Edustustojen **paikallisen yhteistyön määrärahaa** kehitetään vastaamaan yhä paremmin tämän ohjelman painotuksia. Pitkäaikaisissa kumppanimaissa paikallisen yhteistyön määräraha ohjataan tukemaan maaohjelmissa asetettuja tavoitteita. Kehitysyhteistyövaroja voidaan kohdentaa myös **ihmisoikeus- ja demokratiatukena** yhteiskunnallista muutosta läpikäyviin maihin.

Yksityisen sektorin yhteistyömuotoja kehitetään vastaamaan paremmin toimintaympäristön muutokseen ja seuraamaan tämän ohjelman linjauksia. Kehitysmaiden oman ja avunantajien yksityisen sektorin rooli ja panos kehityksessä on kasvanut viime vuosina kansainvälisessä kehityspoliittisessa keskustelussa. Suomi pyrkii kehittämään yksityissektorin toimintaympäristöä kumppanimaissa sekä yhteistyön muotoja erityisesti tavoilla, jotka tukevat Suomen muuta kehitysyhteistyötä etenkin kaikkein köyhimmissä maissa. Valtio-omisteisen kehitysrahoituslaitos Finnfundin rahoitusta lisätään ja yhtiössä otetaan käyttöön erityisriskirahoitus. Yhdessä yksityisen sektorin kanssa kehitetään korkotukiluottoinstrumentin korvaavia, kehityspoliittisia tavoitteita edistäviä ja muuta kehityspoliittista keinovalikoimaa täydentäviä yhteistyömuotoja. Kehityspoliittista vuoropuhelua yksityisen sektorin kanssa vahvistetaan perustamalla keskustelufoorumi.

Ulkoministeriö tukee suomalaisten kansalaisjärjestöjen **kehitysviestintää ja globaalikasvatusta**. Järjestöjen toiminta tuo suomalaiseen yhteiskuntaan sekä viestiä globaaleista kehityshaasteista että saavutettavia keinoja itse toimia ja osallistua. Ulkoministeriö tekee yhteistyötä opetusviranomaisten kanssa, jotta globaalin kehityksen kysymyksillä olisi tukeva jalansija yleissivistävässä opetuksessa. Valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden uudistus tarjoaa mahdollisuuden edistää koulunsa aloittavien ikäluokkien kasvua globaaliin vas-

tuuseen. Myös opettajien perus- ja täydennyskoulutuksessa voidaan viranomaisyhteistyöllä saavuttaa valtakunnallisia tuloksia. Kahdeksannen vuosituhattavoitteen mukainen globaali kehityskumppanuus kannustaa myös suomalaisia sitoutumaan globaaliin vastuunkantoon ja osallistumaan kehityspolitiikkaan.

Globaalivastuuta synnyttää ja lujittaa pitkäjänteinen työ, joka nostaa tiedon rinnalle taidot, arvot ja asenteet. Globaalivastuuta on sitoutuminen ihmisoikeuksiin ja demokraattiseen päätöksentekoon sekä tahto osallistua ja toimia globaalin kehityksen hyväksi esimerkiksi kuluttajina. Yhteiskuntien monikulttuurisuuden lisääntyessä kulttuurikysymysten parempi ymmärrys ja huomioonottaminen ovat yhä tärkeämpiä. Suomi tukee myös sanan-, uskon- ja uskonnonvapauksia kehityspolitiikassaan ja sen toimeenpanossa. Lisäksi kehitysyhteistyössä toteutetaan vastavuoroisuutta ja yhteistä oppimista, joka hyödyttää niin etelän kuin pohjoisenkin kehitystä.

7. Määrärahat ja voimavarat

Hallituksen tavoitteena on varmistaa tasainen määrärahakehitys, jonka avulla Suomen kansainvälinen sitoumus 0,7 prosentin osuus bruttokansantulosta voidaan saavuttaa. Suomi on EU:ssa sitoutunut tavoitteen saavuttamiseen vuoteen 2015 mennessä. Suomi on lisäksi sitoutunut tukemaan kehitysmaita päästöjen vähentämisessä ja ilmastomuutokseen sopeutumisessa. Hallituskauden loppupuolella kehitysyhteistyöhön ja ilmastorahoitukseen tullaan käyttämään myös päästöoikeuksien huutokaupasta saatavia tuloja. Tässä yhteydessä tavoitteena on kehitysyhteistyömäärärahojen bktl-osuuden nousu hallituskaudella. Samanaikaisesti vahvistetaan laajan kehitysrahoituksen eri ulottuvuuksia ja edistetään mahdollisuuksia ottaa rahoituspohjan kasvattamiseksi käyttöön innovatiivisia kehitysrahoituslähteitä.

Riittävä, osaava ja asiantunteva henkilöstö on laadukkaan toiminnan perusedellytys. Kehityspoliittinen vaikuttaminen ja kehitysyhteistyömäärärahojen hallinnoiminen edellyttävät henkilöstön osaamisen jatkuvaa kehittämistä sekä toimintaedellytysten parantamista ulkoministeriössä ja ulkomaanedustustoissa. Lähtökohtana on, että kehityspolitiikka ja -yhteistyö sen käytännön välineenä, ovat osa Suomen ulkopolitiikkaa. Hallitus ohjaa toiminnan laadun varmistamiseksi osan kehitysyhteistyömäärärahojen kasvusta kehitysyhteistyöhallinnon vahvistamiseen ottaen huomioon vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman. Hallitusohjelman ja kehityspoliittisen toimenpideohjelman painopisteiden toteuttaminen, tulosten saavuttaminen sekä riskien hallinta edellyttävät kehitysyhteistyöhallinnon vahvistamista.

Ulkoministeriön kehitysyhteistyöhallintoa kehitetään yhä enemmän oppivaksi organisaatioksi. Ammattitaitoa ja osaamista yllä-

pidetään ja vahvistetaan. Alalle ominainen tehtäväkierto korostaa laadukkaan henkilöstökoulutuksen merkitystä. Kouluttamiselle ja kouluttautumiselle sekä toiminnan kehittämiseksi annetaan tilaa tarvittaessa työtä karsimalla. Henkilökuntaa kannustetaan entistä enemmän keskustelemaan organisaatiokulttuuriin sekä vuorovaikutukseen ja yhteiseen oppimiseen suomalaisen yhteiskunnan muiden kehityspolitiikan toimijoiden kanssa ja kansainvälisissä yhteyksissä. Myös Suomen kehityspolitiikkaan vaikuttavien ja kehitysyhteistyötä toteuttavien muiden valtionhallinnon tahojen ja sidosryhmien asiantuntemusta toiminnassa hyödynnetään ja vahvistetaan monipuolisesti. Verkottumiseen ja institutionaaliseen yhteistyöhön eri asiantuntijatahojen kanssa kannustetaan.

Tietojärjestelmiä kehitetään, ministeriön sisäisiä tarkastuskäytäntöjä ja ulkoisia evaluaatioita hyödynnetään järjestelmällisesti, jotta hyviksi havaittuja toimintamalleja voidaan soveltaa ja toistaa.

3 Läpileikkaavat tavoitteet

Sukupolten välinen tasa-arvo, eriarvoisuuden vähentäminen ja ilmastokestävyys ovat Suomen kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön läpileikkaavat tavoitteet. Näitä edistetään Suomen kaikessa kehityspolitiikassa ja kehitysyhteistyössä valtavirtaistamalla, kohdennetuilla toimilla ja poliittisella vaikuttamistyöllä kahdenvälisessä, monenkeskisessä ja EU-yhteistyössä sekä viestinnässä. Yhtäältä näitä tavoitteita edistetään maailmanlaajuisesti, toisaalta varmistetaan niiden toteutuminen kaikessa Suomen toiminnassa. Niiden valtavirtaistaminen kaikkeen toimintaan on sitova periaate, josta poikkeaminen tulee aina erikseen perustella. Läpileikkaavia tavoitteita edistetään henkilöstön koulutuksella ja ohjeistuksella, kehittämällä jokaiseen tehokkaat ja käytännölliset työkalut heti kehityspoliittisen toimenpideohjelman valmistuttua sekä hyödyntämällä Suomen aikaisempaa laaja-alaista osaamista läpileikkaavista tavoitteista.

< *Sambialaiset Eneles ja Marrison Gamela viljelevät Siansangwan kylässä maissia, kassavaa, bataattia, maapähkinöitä ja vihanneksia. He ovat oppineet maaperää säästävää ja kuivuutta kestävästä viljelyä Suomenkin rahoittamalta Sambian viljelijäliitolta.*
Kuva: Juho Paavola

1. Sukupuolten tasa-arvo _____

Sukupuolten välinen tasa-arvo ja naisten aseman parantaminen on YK:n vuosituhattavoite, kuten myös yksi Pekingin julistuksen ja toimintaohjelman sekä Kairon väestö- ja kehityskonferenssin toimintaohjelman päätavoitteista. Naisten ja miesten sekä tyttöjen ja poikien välisen tasa-arvon toteutuminen edistää tehokkaasti myös muiden kehitystavoitteiden saavuttamista. Sukupuolten tasa-arvo on ihmisoi-
keuskysymys, samalla kun naisten asemaa vahvistamalla edistetään myös talouskehitystä ja hyvinvointia. Suomi edistää ja tukee naisten osallistumista päätöksentekoon sekä torjuu sellaisia syrjinnän muotoja, jotka tuottavat sukupuolten välistä epätasa-arvoa (seksuaalinen ja perheväkivalta, sekä epätasa-arvoiset omistus- ja perintäoikeudet). Kumppanimaita rohkaistaan sukupuolittaiseen tilastointiin, jotta valitseva sukupuolijärjestelmä saadaan näkyviin.

2. Eriarvoisuuden vähentäminen _____

Taloudellinen ja sosiaalinen eriarvoisuus sekä syrjäytyminen estävät kehitystä maailmanlaajuisesti. Kehitysyhteistyöllä tuetaan sellaista yhteiskuntapolitiikkaa, joka lisää yhdenvertaisia mahdollisuuksia sosiaaliseen, taloudelliseen ja poliittiseen osallistumiseen sekä peruspalveluiden ja -turvan saatavuuteen. Hyvä ravitsemus, terveys, koulutus, ihmisarvoinen työ ja sosiaalinen vähimmäissuoja sekä työn perusoikeuksien toteutuminen ovat tässä avainasemassa. Erityistä huomiota kiinnitetään haavoittuvien, helposti syrjäytyvien ja syrjittyjen ihmisryhmien oikeuksiin ja tasavertaisiin osallistumismahdollisuuksiin. Virallisen ja epävirallisen talouden sekä koulutetun ja kouluttamattoman työvoiman välistä kuilua pyritään kaventamaan.

3. Ilmastokestävyys

Ilmastomuutoksen vaikutukset tuntuvat vakavimmin juuri kehitysmaissa. Haavoittuvuutta voidaan kuitenkin vähentää integroimalla sopeutumistoimenpiteet kehitysyhteistyöhön. Kehitystoimet, jotka eivät huomioi ilmastomuutosta, voivat puolestaan vahvistaa sen haittavaikutuksia ja kasvattaa riskejä - tai valua tyhjiin. Kehitysyhteistyön ilmastovaikutukset on arvioitava kokonaisvaltaisesti ja ennakolta, tarkoituksena torjua ilmastomuutosta ja sen kehitykselle aiheuttamia haittoja. Omassa kehitysyhteistyössään Suomi pyrkii hiilineutraaliuuteen niin pian kuin mahdollista. Lisäksi Suomi edistää kumppanimaidensa kykyä sopeutua ilmastomuutokseen ja vähähiilistä kehitystä sekä näiden sisällyttämistä maiden omaan kehityssuunnitteluun. Eri-tyistä huomiota kiinnitetään naisten ja lasten sekä alkuperäiskansojen rooliin ilmastomuutokseen sopeutumisessa ja sen hillinnässä.

Luonnononnettomuuksien aiheuttamat inhimilliset ja taloudelliset menetykset ovat merkittävä kehityksen este. Suomi tukee pitkäjänteisesti toimia, joilla vähennetään ihmisten ja yhteisöjen haavoittuvuutta luonnononnettomuuksille. Ennalta varautumisella voidaan vähentää tuhojen laajuutta ja säästää ihmishenkiä. Keskeinen haaste on vahvistaa kumppanimaiden hallinnon omaa kykyä varautua katastrofeihin ja panostaa katastrofiriskien vähentämiseen. Tämä edellyttää ennalta varautumisen oleellista vahvistamista Suomen kehitysyhteistyöohjelmissa ja -hankkeissa.

Suomi ottaa käyttöön ilmastokestävyystyökalun, jolla arvioidaan ja ehkäistään ilmastomuutoksen sekä siitä johtuvien luonnononnettomuuksien aiheuttamia riskejä.

4 Kehitys- politiikan ja -yhteistyön painopisteet

Suomen kehityspolitiikan ensisijainen päämäärä on äärimmäisen köyhyyden poistaminen ja ihmisarvoisen elämän turvaaminen kaikille YK:n vuosituhattulistuksen kehitystavoitteiden mukaisesti. Lisäksi Suomi edistää köyhien aseman vahvistamista ja eriarvoisuuden vähentämistä. Köyhyyden poistamisen ohella kehityspolitiikalla autetaan löytämään ratkaisuja myös muihin globaaleihin haasteisiin kuten luonnonvarojen kestävämpään käyttöön sekä ilmastonmuutokseen.

Suomen kehityspolitiikka ja -yhteistyö on **ihmisoikeusperustaista**.

Toiminnan painopisteet ovat

- 1) ihmisoikeuksia edistävä, demokraattinen ja vastuullinen yhteiskunta,
- 2) osallistava ja työllistävä vihreä talous,
- 3) luonnonvarojen kestävä hallinta ja ympäristönsuojelu sekä
- 4) inhimillinen kehitys.

Toimintaa määrittävät kolme läpileikkaavaa tavoitetta: **sukupuolten välinen tasa-arvo, eriarvoisuuden vähentäminen ja ilmastokestävyys**. Toimintaa kohdennetaan kumppanimaiden tarpeiden, suomalaisen osaamisen ja vahvuuksien sekä globaalin työnjaon perusteella.

*Naiset osallistuivat monin tavoin arabikevään mielenosoituksiin Kairossa talvella 2011.
Kuva: Päivi Arvonen*

1. Ihmisoikeuksia edistävä, demokraattinen ja vastuullinen yhteiskunta

Ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja toimeenpano ovat kestävän kehityksen toteutumisen edellytyksiä. Ihmisoikeusperustaisen lähtökohdan mukaisesti kehityspolitiikassa huomioidaan läpileikkaavasti paikallisen väestön oikeus saada tietoa omista perus- ja ihmisoikeuksistaan. Samalla tuetaan kumppanimaiden ihmisoikeuksien valvonnasta ja toimeenpanosta vastaavien viranomaisten toimintakykyä.

Demokraattiset yhteiskunnalliset instituutiot ovat toimivan ja kehittyvän valtion perusedellytyksiä. Ne takaavat kansalaisten yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun, luovat pohjan talouden ja elinkeinoelämän kehitykselle sekä oikeudenmukaiselle yhteiskuntapolitiikalle. Aito demokratia edellyttää ihmisoikeuksien kunnioittamista ja niiden aktiivista edistämistä. Oikeusvaltiossa ihmiset voivat osallistua kehityksen suunnitteluun ja heitä itseään koskevaan päätöksentekoon. Laki on kaikille sama ja erilaisten vähemmistöjen osallistumismahdollisuudet on turvattu. Oikeusvaltion perustana ovat kaikille ihmisille kuuluvien ihmis- ja perusoikeuksien kunnioittaminen ja toteuttaminen.

Kehityspolitiikalla ja -yhteistyöllä tuetaan demokratian peruspiilareita - riippumatonta oikeuslaitosta, ilmaisun-, yhdistymis- ja kokoontumisvapautta, vapaita ja rehellisiä vaaleja, parlamenttia ja sille vastuullista hallitusta, paikallishallintoa, puolueita ja kansalaisyhteiskunnan vapautta.

Pohjois-Afrikan ”arabikevään” tapahtumat olivat ennakoimattomia ja osoittivat, että kansainvälinen yhteisö oli väistänyt maiden demokratiavajeen painottaen näennäistä vakautta. Arabikevät vahvistaa demokratiakysymysten painottumista myös Suomen kehityspolitiikassa ja -yhteistyössä. Jatkossa kehitysyhteistyövaroja voidaan kohdentaa myös ihmisoikeus- ja demokratiatukena yhteiskunnallista muutosta läpikäyviin maihin. Erityistä huomiota kiinnitetään nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn, työllisyyteen, koulutukseen ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen panostamalla.

Avoimuus, oikeus saada tietoa ja mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon ovat oikeusvaltion ja hyvän hallinnon keskeisiä periaatteita. Hyvän hallinnon periaatteet kuuluvat kaikkiin mekanismeihin, joilla päätöksiä yhteiskunnassa, työpaikoilla ja markkinoilla tehdään. Näitä avunantajajat sekä kumppanimaat voivat yhdessä edistää. Sekä kehitysmaiden että avunantajamaiden kansalaisten on saatava tietää, mihin ja miten julkisia varoja käytetään. Korruptio ja varojen väärinkäyttö estävät kehityksen ja ihmisoikeuksien toteutumisen. Avunantajajat voivat tukea korruption vastaista toimintaa, kaventaa korruption elintilaa sekä edesauttaa demokratiaa edistävän avoimen tiedon jakamista myös koulutuksen, viestinnän ja viestintäteknologian keinoin. Korruption vastaista työtä on tehtävä myös avunantajamaissa.

Kansalaisyhteiskunta on tärkeä toimija ja kumppani ihmisoikeusperustaisen kehitysyhteistyön toimeenpanossa. Kansalaisyhteiskunta vaatii hallitukselta, viranomaisilta ja yrityksiltä vastuullisuutta ja edistää siten demokraattista muutosta. Kehitysyhteistyöhön osallistuvien suomalaisten ja kansainvälisten kansalaisjärjestöjen suorilla yhteyksillä kumppanimaiden kansalaisjärjestöihin vahvistetaan demokratiaa ja ihmisten omaehtoista kehitystä.

Kehitystä ei tapahdu ilman turvallisuutta eikä turvallisuus lisääny ilman kehitystä. Kokonaisvaltaista turvallisuutta synnytetään yhteistyöllä kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun, diplomatian sekä sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan kesken kuitenkin niin, että tunnustetaan

humanitaarisen avun itsenäisyys ja puolueettomuus. Kehitysyhteistyötä voidaan lisätä alueilla, joilla tuetaan rauhanvälitys-, rauhanturva- ja kriisinhallintatehtäviä. Tutkitaan mahdollisuuksia voimavarojen joustavaan käyttöön esimerkiksi vakauttamismekanismin perustamisen kautta. Päätöksen kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan tukemisesta kehitysyhteistyövaroin tulee perustua kehityspoliittisiin tavoitteisiin ja noudattaa OECD:n asettamia ODA-kriteereitä. Rauhanvälitystoimet tapahtuvat usein kehitysmaissa tai koskevat niiden väestöryhmiä, jolloin rauhanvälityksen rahoitus on pääsääntöisesti ODA-kelpoista.

Maaailman valtioista lähes viisikymmentä luokitellaan **hauraksi**. Yli 1,5 miljardia ihmistä elää valtioissa, jotka kärsivät väkivaltaisista konflikteista tai jatkuvasta poliittisesta ja rikollisesta väkivallasta, joka aiheuttaa mittaamatonta inhimillistä kärsimystä, hätää ja turvattomuutta. Samalla kehitys tyrehtyy. Hyvin usein rikollinen väkivalta myös syö pohjaa sellaisilta rauhanprosesseilta, jotka ovat saaneet poliittisen väkivallan loppumaan. Arvo- ja määräysvallan puutteesta kärsivät heikot instituutiot eivät kykene tuottamaan turvallisuutta, oikeudenmukaisuutta ja työllisyyttä tukevaa talouskehitystä. Se voi johtaa kriiseihin myös maissa, jotka päällisin puolin vaikuttavat vakailta.

Valtion rakentaminen edellyttää pitkäjänteistä visiota ja sitoutumista. Hauraiden valtioiden kehityksen uudesta lähestymistavasta sovittiin vuonna 2011 pidetyssä Busanin kokouksessa. Sen mukaan kansainvälisen tuen pitää erityisesti keskittyä turvallisuuden sekä valtion ja kansalaisyhteiskunnan välisen luottamuksen vahvistamiseen, mikä kattaa ihmisoikeudet, demokraattisen hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan. Valtion kyky vastata perustehtävistään on myös köyhyyden vähentämisen edellytys. Perustehtäviin kuuluvat turvallisuus ja oikeus, kyky kerätä vero- ja tullituloja, joilla puolestaan voidaan turvata peruspalvelut ja edistää työllisyyttä. Yksilöiden ja yhteisöjen tukeminen edistää hauraiden valtioiden yhteiskunnallista vakautta, jälleenrakennusta ja kehitystä. Suomi selvittää mahdollisuuksia edelleen painottaen hauraiden valtioiden erityistarpeita kehityspolitiikassaan ja -yhteistyössään.

Konfliktien jälkeisessä tilanteessa valtiot tarvitsevat tukea taistelijoiden aseistariisuntaan, kotiuttamiseen, uudelleenkouluttautumiseen ja paluuseen yhteiskuntaan. Turvallisuussektoria on uudistettava. Erityisiin tehtäviin kuuluvat myös pienaseiden laittoman leviämisen estäminen ja sääntelemättömän asekaupan torjuminen. Suomi ei salli asevientä konfliktialueille. Konflikteihin liittyviä ihmisoikeusloukkauksia on ehkäistävä ja erityisesti on torjuttava kaikkein vakaviin kansainvälisiin rikoksiin kuten joukkotuhontaan, ihmisyyttä vastaan kohdistuviin rikoksiin ja sotarikoksiin liittyvää rankaisemattomuutta.

Suomi edistää ihmisoikeuksia, demokratiaa ja vastuullista yhteiskuntaa

- ▶ tukemalla ihmisoikeuspuolustajia ja muita ihmisoikeustoimijoita, hyvää hallintoa ja oikeusvaltiokehitystä
- ▶ vahvistamalla avoimuutta, oikeutta tiedonsaantiin sekä tilivelvollisuutta Suomessa, kumppanimaissaan ja maailmanlaajuisesti
- ▶ vahvistamalla kumppanimaiden demokraattisia, kansalaisia palvelevia ja turvallisuutta tuottavia yhteiskunnallisia instituutioita
- ▶ tekemällä korruption vastaista työtä
- ▶ panostamalla viranomaisten ihmisoikeusvelvoitteiden sekä heikoimmassa asemassa olevien oikeuksien ja köyhyysvaikutusten toteutumisen seurantaan ja toimeenpanon tukemiseen
- ▶ tukemalla kansalaisyhteiskuntaa ja sen toimintavapautta, kansalaisyhteiskunnan ja viranomaisten välistä vuorovaikutusta sekä sivistyksellistä ja kulttuurista toimintaa
- ▶ ottamalla käyttöön erityisen demokratiaa ja sen perusedellytyksiä vahvistavan tuen muutosta läpikäyville maille
- ▶ osallistumalla kansainvälisen yhteisön pyrkimyksiin auttaa hauraita valtioita kohti rauhaa ja kehitystä ja tukemalla niissä valtion rakentamista
- ▶ osallistamalla naiset konfliktien ennaltaehkäisyyn, rauhanturvaamiseen ja -rakentamiseen YK:n päätöslauselman 1325 mukaisesti
- ▶ tukemalla rauhanvälitystä rauhanvälitysohjelmassa esitettyä menettelytapaa noudattaen ja tutkimalla mahdollisuuksia voimavarojen joustavaan käyttöön esimerkiksi vakauttamismekanismin perustamisen kautta.
- ▶ osallistumalla kansallisiin ja kansainvälisiin hankkeisiin pienaseiden laittoman leviämisen estämiseksi ja aseiden säätelemättömän kaupan torjumiseksi.

*Kahvin kotimaassa Etiopiassa
80 prosenttia kahvisadosta tulee luomu-
tuotantona pienviljelijöiltä. Kahvifarmit myyvät
satonsa kahvinpesutehtaisiin, jossa kahvinpavut
pestään, kuoritetaan ja levitetään kuivumaan.
Kuva: Petri Pellikka*

2. Osallistava ja työllistävä vihreä talous

Vauraus ja hyvinvointi syntyvät ihmisen osaamisesta ja työstä. Talouskasvu on nostanut maita köyhyydestä, mutta samalla se on jättänyt monia osattomiksi ja kuluttanut luonnonvaroja kestäättömällä tavalla. Siksi talouskasvu ei yksin riitä, vaan sen tulee tuottaa tasarvoista inhimillistä kehitystä luonnon kantokyvyn rajoissa sekä yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan ja tehdä ihmisarvoista työtä.

Suomen kehityspolitiikan ja -yhteistyön lähtökohtana on UNEPin määritelmän mukaisesti vihreä osallistava talous, joka tähtää inhimil-

lisen hyvinvoinnin ja sosiaalisen tasa-arvon vahvistumiseen, perustuu luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja toimii luonnon kantokyvyn rajoissa sekä turvaa ekosysteemipalvelujen toiminnan. Vihreä talous on vähäpäästöistä, resurssitehokasta, yhteiskunnallisesti osallistavaa ja luo mahdollisimman monille naisille ja miehille ihmisarvoista työtä ja hyvinvointia.

Kumppanimaan poliittisella tahdolla ja omalla toiminnalla on olennainen merkitys investointeja, yrittäjyyttä ja vastuullista yritystoimintaa tukevan toimintaympäristön luomisessa ja vahvistamisessa. Suomi tukee kumppanimaissaan hyvää hallintoa, joka edistää myös taloudellista toimeliaisuutta, taloudellisten hyötyjen tasaista jakautumista sekä sosiaalisen pääoman vahvistumista. Toimiva lainsäädäntö ja verotusjärjestelmä, korruption vastaiset pelisäännöt sekä harmaan talouden torjunta selkeyttävät yritysten toimintaympäristöä. Samalla ne lisäävät yritysten ja investointien vaatimaa ennustettavuutta ja luottamusta sekä mahdollisuuksia luoda ihmisarvoisia työpaikkoja. Ihmisarvoinen työ noudattaa kansainvälisen työjärjestön määrittelemiä työelämän vähimmäisnormeja ja antaa elämiseen riittävän palkan tai ansiotulon.

Suuri osa kehitysmaiden köyhistä työllistää itsensä epävirallisesti yksityisellä sektorilla. Merkittävä osa näistä pienyrittäjistä on naisia. Useimmiten kysymys on pikemminkin päivittäisestä selviytymisestä, ei varsinaisesta yritystoiminnasta, jolla on kasvun edellytyksiä ja joka luo vaurautta ja hyvinvointia. Tukemalla sosiaalisen vähimmäissuojan rakentamista lisätään heidän mahdollisuuksiaan yrittää ja työllistää itsensä. Näin panostetaan itsensä työllistävien mikroyrittäjien aseman parantamiseen ja tuomiseen virallisen talouden piiriin. Vahvistamalla pienten ja keskisuurten yritysten järjestäytymistä ja paikallisten elinkeinoviranomaisten toimintaa voidaan luoda köyhyyttä vähentäviä paikallisia virallisia työpaikkoja.

Kehitysmaat ovat usein riippuvaisia alhaisen jalostusasteen tuotannosta ja vienti on muutaman perushyödykkeen varassa. Etenkään köyhimmät maat eivät pysty tuottamaan kilpailukykyisiä tuotteita kansainvälisille markkinoille, eivätkä niiden taloudet houkuttele riittävästi kotimaisia tai ulkomaisia sijoituksia. Maan sisäinen, alueellinen ja kansainvälinen kauppa ovat kehitysmailla mahdollisuus ponnistella irti äärimmäisestä köyhyydestä. Niiden tulee voida integroitua tasapainoisesti kansainväliseen kauppaan ja hyötyä kaupan tuomista mahdollisuuksista. Kauppapolitiikassa on huomioitava köyhimpien kehitysmaiden erityisasema markkinoillepääsyssä, joustaa sääntöjen toimeenpanossa sekä antaa kauppasopimusten neuvottelemista ja soveltamista koskevaa asiantuntijatukea.

Kauppaa tukevalla kehitysyhteistyöllä (*Aid for Trade*) edistetään terveen yritystoiminnan ja ihmisarvoisten työpaikkojen syntymistä, vahvistetaan kehitysmaiden tuotannollista perustaa, investointeja ja taloudellista infrastruktuuria sekä tuetaan kehitysmaita kauppasopimusten toimeenpanossa. Se parantaa kumppanimaiden yrittäjyyden edellytyksiä sekä edistää naisten ja nuorten mahdollisuuksia osallis-

tua täysipainoisesti tuottavaan toimintaan. Myös hauraissa valtioissa on tuettava yksityissektorin toimintaedellytyksiä. Suomalaisen yritysten mahdollisuuksia osallistua köyhyyden vähentämiseen, kansainvälisten kehitysongelmien ratkaisuun ja vihreän talouden kehittämiseen hyödynnetään edistämällä monipuolisia julkisen ja yksityisen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan kumppanuuksia.

Eriarvoisuutta vähentävä talouskasvu ja oikeudenmukaisuuteen pyrkivä talouspolitiikkaa luovat yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan, työhön ja perusturvaan. Kehitysyhteistyöllä tulee auttaa kehitysmaita verojärjestelmien ja julkisten palvelujen kehittämisessä. Tarvitaan myös kansainvälisiä toimia veronkierron ehkäisemiseksi ja sääntelemättömän pääomakadon hillitsemiseksi. Veroparatiisien sulkemiseksi on parannettava verotietojen vaihtoa valtioiden kesken, kehitettävä kirjanpitorekisterien ylläpitoon liittyviä kansainvälisiä standardeja, tiukennettava yritysten raportointivelvollisuutta ja lisättävä viranomaisten tietojen vaihtoa. Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden vakautta, läpinäkyvyyttä ja vastuullisuutta tulee lisätä esimerkiksi kansainvälisten rahoitusmarkkinaverojen käyttöön otolla. Siitä kertyviä varoja voidaan ohjata kehitys- ja ilmatorahoitukseen.

Ylivelkaantuminen jarruttaa monen köyhän maan talouskasvua ja kehitystä. Jotta maiden velat pysyisivät kestävällä tasolla, kehitysmaita on tuettava laventamaan vientipohjaansa ja omia tulonlähteitään. Jatkossa on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota siihen, miten kehitysmaiden julkisen velan hallinnointia parannetaan. Laina- ja apumuotoista tukea yhdistettäessä on varmistettava, ettei lisätä kehitysmaiden ylivelkaantumista.

Myös yrityksillä on yhteiskunnallista vastuuta toimintansa taloudellisista, sosiaalisista ja ympäristövaikutuksista koko hankintaketjuna osalta. Vastuullisuus on yhä enemmän osa yritysten strategista liiketoimintaa, siksikin että liiketoimintaan liittyy uudenlaisia riskejä. Vastuullisuus ilmenee toimintaa ohjaavina arvoina, toteutettuina toimenpiteinä sekä näitä koskevana avoimuutena. Tuottajille voidaan taata oikeudenmukainen korvaus työstään esimerkiksi soveltamalla reilun kaupan järjestelmää. Yritysten vapaaehtoisen yhteiskuntavastuun lisäksi tarvitaan kansainvälisten normien ja ohjeistojen vahvistamista. Suomi edistää yhteiskuntavastuuta yhdessä yritysten kanssa ja pyrkii saamaan aikaan konkreettisia menettelyjä, jotka hyödyttävät edistyksellisimpiä toimijoita. Suomi tukee muun muassa Global Compact-aloitetta ja OECD:n monikansallisten yritysten toimintaohjeita sekä YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevia periaatteita.

Tieto- ja osaamisyhteiskunta, innovaatiot ja kestävä teknologia ovat kehityksen perusta. Kehitysmaiden asiantuntijuuden ja tietoyhteiskunnan kehittyminen ovat kulmakiviä sekä apuriippuvuuden vähentämiselle että kehitysyhteistyön tehokkuudelle. Suomi painottaa tiedon avoimuutta, koulutusta kaikilla asteilla, korkealaatuista tutkimusta ja kestävä teknologiaa keinoina edistää tasa-arvoa, demokratiaa ja julkisten palveluiden saatavuutta, laajapohjaista kasvua sekä pienyritystä.

Suomi edistää osallistavaa ja työllistävää vihreää taloutta

- ▶ tukemalla toimintaympäristöä, joka luo vastuullista yritystoimintaa ja ihmisarvoisia työpaikkoja
- ▶ vahvistamalla kumppanimaiden verojärjestelmiä sekä julkista varainhallintaa ja sen läpinäkyvyyttä
- ▶ kansainvälistä kauppaa tukevan kehitysyhteistyön (Aid for Trade) aloitteella ja uudistamalla Suomen kauppaa tukevan kehitysyhteistyön toimintasuunnitelman
- ▶ tukemalla kehitysmaiden kapasiteettia ja mahdollisuuksia hyötyä kaupasta sekä osallistua alueellisiin ja monenkeskeisiin kauppaneuvotteluihin
- ▶ tukemalla köyhiä ihmisiä ensisijaisesti palvelevan ja heitä osallistavan liiketoiminnan syntymistä
- ▶ tukemalla alueellista talousintegraatiota
- ▶ vaikuttamalla sääntelemättömään pääomapakoon sekä veroparatiisien sulkemiseen
- ▶ osallistumalla kansainvälisiin velkahelpotusaloitteisiin ja sitoutumalla niiden rahoittamiseen ja kehittämiseen
- ▶ edistämällä yritysten yhteiskuntavastuuta ja kansainvälisiä normeja ja ohjeistuksia.
- ▶ luomalla julkisen ja yksityisen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan kumppanuuksia (PPP) kehitystä edistäviin investointeihin
- ▶ tukemalla korkeakoulutus-, tiede-, teknologia- ja innovaatiojärjestelmien sekä tieto- ja osaamis-yhteiskunnan kehittämistä
- ▶ hyödyntämällä uutta informaatiotekniikkaa
- ▶ hyödyntämällä suomalaisen ympäristöliiketoiminnan kasvavaa merkitystä työllistävänä sektorina kehitysmaissa
- ▶ pyrkimällä kasvattamaan kehitysrahoituksen eri muotoja ja monipuolisia kumppanuuksia
- ▶ edistämällä sopimiseen ja neuvotteluihin pohjaavia työelämän pelisääntöjä ja työturvallisuutta
- ▶ tukemalla työntekijöiden järjestäytymisoikeutta ja työn perusoikeuksien toteutumista
- ▶ edistämällä vaihtoehtoisten hyvinvointimittarien käyttöönottoa

Suomen tukema EITI-aloite tähtää luonnonvarasektorilla toimivien yritysten toiminnan vastuullisuuden, avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisäämiseen. Kuvassa louhitaan kuparia ja kobolttia Kongon demokraattisessa tasavallassa.

*Kuva: Lehtikuva/Reporters/
Wim Van Cappellen*

3. Luonnonvarojen kestävä hallinta ja ympäristönsuojelu

Pääosa maailman köyhimmistä ihmisistä elää luonnonvaroiltaan runsaissa maissa. Vihreän talouden ja luonnonvarojen kestävä käytön avulla kehitysmaat pystyvät edistämään oman maansa kehitystä ja hyvinvointia. Kehityspolitiikalla ja -yhteistyöllä voidaan tukea ympäristönsuojelua, luonnon monimuotoisuutta ja luonnonvarojen kestävää käyttöä niin, että elämän perusedellytykset säilyvät myös tuleville sukupolville. Luonnon köyhtymisellä on vakavat taloudelliset ja sosiaaliset seuraukset, ja luonnon tasapainon järkkäminen on uhka myös ihmisten hyvinvoinnille.

Luonnonvarojen hyödyntämiseen sisältyy vakavia riskejä, huonoja käytäntöjä ja korruptiota. Kestävä, resurssitehokas ja demokraattinen luonnonvarojen hallinta kumppanimaissa varmistaa, että luonnonvaroista saadut tulot hyödyttävät alkuperämaata sekä jakautuvat koko väestön hyväksi. Tätä avunantajat voivat tukea. Luonnonvarasektoril-

la toimivien yritysten toiminnan vastuullisuutta, avoimuutta ja läpinäkyvyyttä ei voi liikaa korostaa. Tätä edistävät muun muassa EU:n laittomien hakkuiden torjuntaan tähtäävä sekä hyvää hallintoa edistävä FLEGT-ohjelma sekä kansainvälinen EITI-aloite (Extractive Industries Transparency Initiative), joita Suomi tukee.

Luonnonvarojen hyvä hallinta kytkeytyy läheisesti kysymykseen tulevaisuuden energiansaannista. Energiansaantia voidaan lisätä kestävästi erityisesti edistämällä energiatehokkuutta ja uusiutuviin energialähteiden laajamittaista ja kestävää käyttöä. Edistämällä energiasektorin hyvää hallintoa avunantajat auttavat kehitysmaita saamaan myös yksityisen sektorin investointeja, luomaan vihreitä työpaikkoja sekä kehittämään ympäristö- ja energiateknologiaosaamista. Suomi pyrkii omassa kehitysyhteistyössään hiilineutraaliuteen ja tukee kehitysmaiden niukkapäästöistä kehitystä. Energiainvestoinneissa ja muissa infrastruktuurihankkeissa sekä strategioissa ja ohjelmissa on ympäristövaikutusten lisäksi huolella arvioitava yhteiskunnalliset vaikutukset esimerkiksi alueen asukkaiden oikeuksiin ja toimeentuloon. Kielteiset vaikutukset on minimoitava sekä suunnittelussa että toteutuksessa, ja arviointien on oltava aidosti osallistavia. Suomi ei rahoita kehitysyhteistyövaroillaan ydin- ja hiilivoimaa tai suurpatoja ja edistää tätä kantaa mahdollisuuksien mukaan kansainvälisissä järjestöissä.

Väestönkasvu, kaupungistuminen ja ilmastonmuutos lisäävät kilpailua luonnonvaroista ja maa-alasta. Samalla ne rajoittavat monien yhteisöjen elinmahdollisuuksia ja uhkaavat niiden toimeentuloa. Pahimmillaan ympäristön tuhoutuminen, maanomistuskysymykset ja kiistat luonnonvarojen käytöstä aiheuttavat väkivaltaisia konflikteja. Vastaavasti luonnonvarojen läpinäkyvä ja oikeudenmukainen hallinta lisää yhteiskunnallista vakautta ja on tärkeässä roolissa konfliktien ehkäisemisessä ja niiden ratkaisemisessa. Yhteiset luonnonvarat ja niiden käyttöön liittyvät sopimukset sekä instituutiot voivat kasvatata luottamusta maiden ja yhteisöjen välillä. Kaupunkien kestävä ja vähäpäästöinen kehitys vuorovaikutuksessa ympäröivän maaseudun kanssa tukee luonnonvarojen kestävää käyttöä.

Alkuperäiskansat sekä eri vähemmistöihin kuuluvat ihmiset ovat usein yhteiskunnan syrjityimpiä väestöryhmiä, joiden kohdalla esimerkiksi YK:n vuosituhattavoitteet ovat toteutuneet selvästi keskimääräistä heikommin. Toisaalta heillä on elinolojensa ja asemansa vuoksi koko yhteiskunnan kehitykselle hyödyllistä kokemusta ja tietoa luonnon- ja elinolojen muutoksiin sopeutumisesta. Yhteisöjen omia selviytymiskeinoja ja mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon luonnonvarojen käytöstä vahvistetaan.

Kestävä kaupungistuminen on entistä tärkeämpi tavoite, koska jo puolet maailman väestöstä asuu kaupungeissa. Kaupungistuminen tulee olemaan voimakkainta kehitysmaissa, joissa asukasmäärän arvioidaan kasvamaan noin kahdella miljardilla kolmen vuosikymmenen kuluessa. Erityisesti kehitysmaiden kaupungistumisella tulee olemaan merkittävä vaikutus maailmanlaajuiseen energiatehokkuuteen.

Energiatehokkaiden kaupunkien aikaansaamiseksi tulee tukea vähäpäästöisempää ja tiiviimpää yhdyskuntarakennetta.

Globaalin ruokaturvan saavuttaminen on kansainvälisen kehityspolitiikan suurimpia haasteita. Oikeus terveelliseen ja turvalliseen ruokaan on osa oikeutta ihmisarvoiseen elämään. Yli kaksi kolmasosaa äärimmäisessä köyhyydessä elävistä ihmisistä asuu maaseudulla. Maatalous on pääelinkeino suurimmalle osalle maaseudun ihmisistä. Globaalin ruokaturvan edistämiseen tarvitaan eri toimijoiden monipuolista yhteistyötä ja politiikka-alojen johdonmukaisuutta. Ruokaturvan toteutuminen edellyttää, että muiden muassa kehitys-, maatalous-, kalastus-, kauppa-, energia-, terveys-, ympäristö- ja luonnonvarapolitiikat edistävät yhdenmukaisia tavoitteita. Hyvinvoinnin lisäksi ruokaturva edistää yhteiskunnallista vakautta ja turvallisuutta. Maatalouden tuottavuuden lisääminen ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla koko ruokaketjussa ja parantamalla viljelymaan tuottokykyä edistää talouskasvua myös muilla yhteiskunnan osa-alueilla.

Ihmisoikeusperustaisuuden, johdonmukaisuuden, avoimuuden ja hyvän hallinnon periaatteiden on ohjattava myös vesivarojen ja metsien käyttöä. Vedet ja metsät kytkeytyvät laaja-alaisesti kehitykseen, köyhyyden vähentämiseen ja turvallisuuteen. Terveyttä, hyvinvointia ja siten kehitystä ei voida saavuttaa ilman oikeutta turvalliseen ja puhtaaseen juomaveteen ja sanitaatioon. Vesivarojen tasapuolinen ja kokonaisvaltainen hallinta on edellytys vesien eri käyttötärpeiden ja suojelun sekä ihmisten hyvinvoinnin turvaamiselle. Lisäksi vesivarojen oikeudenmukainen hallinta ehkäisee konflikteja sekä maiden välillä että niiden sisällä. Metsien merkitys ruokaturvan ja toimeentulon lähteenä sekä hiilinieluna ilmastonmuutoksen torjumiseksi on kiistaton. Metsät ylläpitävät luonnon monimuotoisuutta, maan tuottokykyä ja torjuvat aavikoitumista sekä vahvistavat kuivien alueiden elinkel-poisuutta ja niistä riippuvaisten ihmisten ruokaturvaa. Yhteisömet-sätalous on tärkeä keino edistää kestävyyttä, nykyistä oikeudenmu-kaisempaa etujen jakautumista ja parempaa toimeentuloa. Globaalin REDD+ ohjelman avulla voidaan luoda taloudellisia kannusteita metsi-en häviämisen ja haaskauksen estämiseksi.

Ilmastonmuutos rajoittaa jo nyt monien yhteisöjen elinmahdollisuuksia ja uhkaa toimeentuloa. Koska kilpailu luonnonvaroista kiih-tyy väestön kasvaessa, on varmistettava, että luonnonvaroja hyödyn-nettäessä lähtökohtana ovat paikallisyhteisöjen tarpeet sekä kestävän kehityksen ja vihreän talouden periaatteet. Rion ympäristösopimus-ten (ilmasto, aavikoituminen ja luonnon monimuotoisuus) toimeen-panolla on selkeitä kehityspoliittisia vaikutuksia ja myös keskinäisiä yhteyksiä, jotka tulee hyödyntää. Tällaisia ovat muun muassa ilmas-tonmuutoksen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemi-lähestymistavan soveltaminen ilmastonmuutokseen sopeutumiseen. Ilmastonmuutos aiheuttaa lisääntyvää maaperän köyhtymistä, aavi-koitumista sekä muutoksia vedenkierrossa, mikä vaikuttaa ympäris-tön heikkenemiseen etenkin kuivilla alueilla.

Suomi edistää luonnonvarojen kestävää hallintaa ja ympäristönsuojelua

- ▶ tukemalla uusiutuvan energian kestävää saantia sekä energia- ja materiaalitehokkuutta ja niiden tutkimusta
- ▶ kehittämällä hyvää ympäristölainsäädäntöä ja -hallintoa
- ▶ painottamalla kehitysmaiden ja erityisesti naisten asemaa ja erityistarpeita ympäristö- ja ilmastokeskustelujen ja päätösten toimeenpanossa
- ▶ sitoutumalla ilmastorahoitukseen julkisia, yksityisiä ja innovatiivisia rahoituslähteitä käyttäen
- ▶ auttamalla kehitysmaita sopeutumaan ilmastonmuutokseen
- ▶ tukemalla luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä paikallisesti, kansallisesti ja maailmanlaajuisesti sekä varmistamalla siinä paikallisyhteisöjen oikeudet
- ▶ tukemalla ruokaturvaa johdonmukaisella politiikalla sekä kansallisesti että globaalisti
- ▶ vahvistamalla alkuperäiskansojen oikeutta luonnonvarojen käyttöön.
- ▶ vaikuttamalla maanomistusolojen selkeyttämiseen ja köyhimpien maaomistajien turvaamiseen, mukaan lukien naisten tasavertainen oikeus omistaa ja käyttää maata
- ▶ tukemalla luonnonvarojen, kuten metsien, kestävää hoitoa ja käyttöä
- ▶ vahvistamalla vesihuollon, sanitaation ja hygienian oikeusperustaisuutta sekä kumppanimaissa että globaalisti
- ▶ edistämällä vesivarojen oikeudenmukaista ja kestävää hallintaa mukaan luettuna rajavesistöt
- ▶ hyödyntämällä yliopiston, ammattikorkeakoulujen, valtion tutkimuslaitosten, yritysten ja käytännön toimijoiden osaamista ja tutkimusta kehitysyhteistyössä

4. Inhimillinen kehitys

Maedot-järjestö tukee kehitystä Addis Abeban slummissa Etiopiassa. Järjestö tarjoaa naisille pienlainoja sekä lapsille mahdollisuuden koulunkäyntiin. Kuva: Hannamari Shakya

Osaamista, terveyttä ja hyvinvointia tukeva kehityspolitiikka vahvistaa inhimillistä kehitystä ja edistää yhdenvertaisuutta. Koulutus, hyvä terveys ja turvalliset työolosuhteet lisäävät ihmisten mahdollisuuksia tiedostaa omat oikeutensa ja hallita omaa elämäänsä, työllistyä sekä parantaa hyvinvointiaan ja toimeentuloaan. Koulutus, sukupuolten välinen tasa-arvo ja taloudellinen tuottavuus liittyvät vahvasti toisiinsa. Erityisesti haavoittuvien ja helposti syrjäytyvien ryhmien aseman vahvistaminen vähentää eriarvoisuutta ja luo edellytyksiä kestäväan kehitykseen.

Maailmaa kansoittaa väkirikkaampi sukupolvi kuin koskaan en-

nen. Suurin osa maailman väestöstä on lapsia ja nuoria, jotka asuvat perinteisten teollisuusmaiden ulkopuolella. Samaan aikaan teollisuusmaiden väestö vanhenee. Jotta tulevilla sukupolvilla olisi mahdollisuus hyvään elämään, on turvattava erityisesti nuoren sukupolven tulevaisuuden näkymät. Väestönkasvulla, kehityksellä ja turvallisuudella on yhteys väestöliikkeisiin. Elämisen mahdollisuuksia edistämällä ja puolustamalla voidaan vähentää pakkoa muuttaa pois kotiseudulta.

Luku- ja kirjoitustaito sekä muu yleissivistys tarjoavat avaimet kaikkien osallistumiselle yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja päätöksentekoon. Tasa-arvoisella ja laadukkaalla perus-, ammatillisella ja korkeakoulutuksella voidaan varmistaa tarkoituksenmukainen osaaminen yhteiskunnan eri osa-alueilla. Kaikkien saatavilla oleva laadukas koulutus edistää nuorten ja aikuisten työllistymistä, laadukasta tutkimusta, innovaatioita ja osaamista, yritystoimintaa ja siten myös osallistavaa taloudellista kehitystä.

Monissa kehitysmaissa lähes kaikki tytöt ja pojat aloittavat jo peruskoulun, mutta monet heistä, etenkin tytöt, jättävät koulun kesken. Myös vammaiset ja muut erityisopetusta tarvitsevat lapset sekä etnisten ja kielellisten vähemmistöjen ja konfliktialueiden lapset jäävät vielä usein vaille riittävää koulutusta. Suomi on luonut esimerkillisiä käytäntöjä vammaisten ihmisten saamiseksi osaksi yhteiskuntaa toimimalla kansalaisjärjestöjen kumppanina ja jatkaa vammaisten lasten koulunkäynnin ja opetuksen tukemista.

Kehitysmaiden koulutuksen laadussa on parantamista kaikilla koulutuksen tasoilla. Peruskoulunsa päättäneiden määrä on monissa mais-

sa jo kasvanut huomasti, eikä laadukkaita toisen asteen koulutuspaikkoja ole tarjolla kuin pienelle osalle halukkaista. Kehitysmaat tarvitsevat tukea koulutusjärjestelmien kehittämiseksi kasvavalle nuorten joukolla. Myös ammatillisen koulutuksen, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten laadun parantaminen on tärkeä kehityskohde ja sitä voidaan tukea verkottumisella suomalaisen osaamisen kanssa. Koulutusta suunniteltaessa on varmistettava, että koulutus tuottaa osaavaa työvoimaa työmarkkinoille tai luo edellytyksiä omaehtoiseen yritystoimintaan.

Äitikuolleisuuteen liittyvä vuosituhattavoite etenee kaikkein hitaimmin, joten naisten ja tyttöjen terveyden edistäminen vaatii erityishuomiota. Sukupuolittuneen väkivallan ja haitallisten asenteiden, tapojen ja käytäntöjen vähentämiseksi tarvitaan monialaista yhteistyötä. Äitien ja lasten terveydenhoito samoin kuin hiv ja aids-palvelut on saatettava osaksi perusterveydenhuoltoa. Terveyspalvelujen pitää olla tasapuolisesti kaikkien saavutettavissa, myös kaikkien köyhimpien sekä helposti syrjäytyvien ryhmien. Myös yhteisöperustaista ennaltaehkäisevää terveystyötä ja ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa omaan terveyteensä ja hyvinvointiinsa on kannustettava. Kehitysmaat tarvitsevat tukea myös kamppailussaan kaksinkertaista tautitaakkaa vastaan; tarttuvien tautien lisäksi kehitysmaiden ihmisiä ja terveysjärjestelmiä rasittavat elintapojen muutoksen aiheuttamat ei-tarttuvat taudit.

Suomi edistää inhimillistä kehitystä

- ▶ tukemalla globaalien koulutus- ja terveystavoitteiden saavuttamista yhteistyössä muiden samanmielisten maiden kanssa eri foorumeilla
- ▶ tukemalla lasten ja nuorten, erityisesti tyttöjen oikeutta koulutukseen varhaiskasvatuksesta aina korkeakouluasteelle asti
- ▶ edistämällä erityisesti nuorten työllistymistä
- ▶ vahvistamalla koulutuspalveluja tuottavia instituutioita
- ▶ edistämällä lasten oikeutta lapsuuteen ja koulutukseen torjumalla erityisesti lapsityövoiman pahimpia muotoja sekä lapsityötä, joka estää osallistumisen koulutukseen
- ▶ kannustamalla terveyden ja hyvinvoinnin sisällyttämistä kaikkeen päätöksentekoon (Health in All Policies)
- ▶ tukemalla terveysjärjestelmien kehittämistä
- ▶ tukemalla seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia mukaan lukien äitiysterveydenhuoltoa
- ▶ tukemalla hivin ja aidsin vastaista työtä terveydellisenä ja yhteiskunnallisena ongelmana, panostamalla ennaltaehkäisyyn ja hoitoon

5 Humanitaarinen apu

Vuosittain sadat miljoonat ihmiset kärsivät luonnononnettomuuksien, sotien ja aseellisten konfliktien seurauksista. Humanitaarisen toiminnan tavoitteena on pelastaa ihmishenkiä, lievittää inhimillistä hätää ja ylläpitää ihmisarvoa kriisien aikana. Suomi korostaa haavoittuvien ryhmien sekä erityisesti naisten ja tyttöjen oikeuksien ja tarpeiden huomioimista. Suomi edistää siviilien suojelua tukemalla pakolaisten ja maan sisäisten pakolaisten asemaa koskevien kansainvälisten sopimusten ratifiointia ja toimeenpanoa.

Suomen humanitaarinen apu perustuu humanitaariseen oikeuteen, kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin ja pakolaisoikeuteen sekä periaatteisiin, jotka korostavat humanisuutta, tasapuolisuutta, puolueettomuutta ja riippumattomuutta. Hyvän humanitaarisen avun periaatteiden mukaisesti Suomi antaa apua yksinomaan tarpeeseen perustuen, ei poliittisista, sotilaallisista tai taloudellisista lähtökohdista käsin. Riippumattomuus ja puolueettomuus ovat perusedellytyksiä avun perille saamiselle ja avustustyöntekijöiden turvallisuudelle.

Suomi korostaa YK:n johtavaa roolia humanitaarisen avun toimijana, tavoitteena tehokas ja hyvin koordinoitu kansainvälinen humanitaarisen avun järjestelmä. Tätä Suomi edistää tukemalla YK:n humanitaarisen avun reformia. Suomi painottaa siviili- ja sotilastoimijoiden välistä selkeää työnjakoa ja noudattaa YK:n humanitaarisen avun koordinaatiotoimiston (UNOCHA) suuntaviivoja sotilaallisten voimavarojen käytöstä humanitaarisen avustustoiminnan tukena.

Suomi vahvistaa jatkumo-lähestymistapaa, jolla tarkoitetaan ennaltaehkäisyä, humanitaarisen avun, rauhan- ja jälleenrakennuksen ja kehitysyhteistyön joustavaa ja toisiaan tukevaa yhteensovittamista. Jatkumoa Suomen kehitysyhteistyössä toteutetaan pitkälle mo-

< Afrikan sarven kuivuus vaikutti miljoonien ihmisten elämään vuonna 2011. Kuvan somalipakolaiset ovat Dollo Adon vastaanottoleirillä Etiopiassa.
Kuva: UN Photo/Eskinder Debebe

nenkeskisen yhteistyön sekä kansalaisjärjestöjen toiminnan avulla. Näiden kautta Suomi tukee mittavista luonnononnettomuuksista ja väkivaltaisista konflikteista toipuvia maita. Suomi edistää jatkumon toteutumista myös vaikuttamalla multijärjestöjen politiikkaan ja kehittämällä joustavia toimintamekanismeja.

Taatakseen tuloksellisen toiminnan Suomi keskittää humanitaarisen rahoituksensa YK-järjestöille, Punaisen Ristin ja Punaisen Puoli-kuun liikkeelle sekä Euroopan komission humanitaarisen avun ja pelastuspalvelun pääosaston ECHO:n kumppanuusstatuksen saaneille suomalaisille kansalaisjärjestöille. Rahoituksen tulee olla joustavaa, oikea-aikaista ja perustua luotettaviin tarvearviointeihin. Humanitaarinen apu rahoitetaan kehitysyhteistyömäärärahoista, minkä vuoksi Suomen humanitaarisen avun painopiste on köyhimmissä maissa. Suomi tukee myös humanitaarista miinatoimintaa YK-järjestöjen sekä kansainvälisten ja kotimaisten kansalaisjärjestöjen kautta.

Suomi osallistuu kansainvälisen humanitaarisen avun järjestelmän vahvistamiseen ennakoivan ja aktiivisen johtokunta- ja EU-työskentelyn kautta. Suomi edistää hyvän humanitaarisen avun periaatteita ja avunantajien käytäntöjen yhdenmukaistamista. Suomen toimintaa vahvistetaan uudistamalla humanitaarisen avun linjaus ja laatimalla määrärahojen käyttöä koskeva ohjeistus.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no text or other markings on the paper.

Muistiinpanoja _____

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

KANSI: Nuoret naiset lukevat päivälehteä Nepalissa.
Aikuisten lukutaito-opetus on Suomen tukeman koulutus-
uudistuksen painotuksia. Kuva: Narendra Shrestha

TAITTO: Innocorp Oy

PAINO: Erweko Oy, 2012

Painotuote
441 032

KEHITYSVIESTINNÄN YKSIKKÖ
PL 456, 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin (09) 1605 6370
Fax (09) 1605 6375
Vaihde (09) 16005
formin.finland.fi/kehityspolitiikka
global.finland.fi
keoinfo@formin.fi

ULKOASIAINMINISTERIÖ
UTRIKESMINISTERIET

